

292-294) i per Manuel Alvar (op. cit., 151, n. 3). Glossaré les observacions d'aquests amb les conclusions d'un article més recent de Rudolf Brummer, *Das Katalanische — eine autonome Sprache* (ER, XII, 1-6): l'autor hi indica que en comptes de capficar-se per l'adscripció del català a la Gallo-romània o la Ibero-romània, o qualificar-la de *lengua-puente*, «Man sollte vielmehr innerhalb der Romania das Katalanische als eine Sprache eigener Prägung, eine Sprache mit autonomen Charakter ansehen» (pàg. 6.)

Malgrat les anteriors observacions — i d'altres que potser podrien ésser encara fetes referents a alguns errors de detall esmunyits en determinats mapes — és de justícia assenyalar l'interès, i sobretot la gran utilitat, de la *Romanische Sprachgeographie* del professor Rohlf's, al qual la romanística és altrament deutora, com tothom ha volgut reconèixer, de tants i tan excel·lents estudis.

Artur QUINTANA I FONT

MICHAEL METZELTIN: *Einführung in die hispanistische Sprachwissenschaft*. Tübingen, Niemeyer, 1973. XII + 80 pàgs. («Romanistische Arbeitshefte», 9.)

Cal celebrar la publicació d'aquest manual sobre les llengües romàniques de la Península Ibèrica en alemany. Feia realment falta.

En bona part constitueix un trencament amb tot un grapat de teories de l'escola de Menéndez Pidal — el substrat osco-umbri, el mossàrab *castellanitzat*, la teoria de la *cuña* amb la conseqüent minimització de l'aragonès i el lleonès —, que la romanística alemanya havia recollit sense fer-ne una crítica massa a fons.

En tretze capítols són descrites amb gran exactitud les característiques principals de les cinc llengües romàniques peninsulars i llurs dialectes i del mossàrab, així com les influències de substrat o superstrat a què aqueixes llengües han estat sotmeses. A l'apèndix hi ha un recull de textos de les llengües peninsulars, sovint en llur fase medieval i moderna, acompanyats en alguns casos d'una versió llatina. Cada capítol es clou amb uns encertats suggeriments per a la tasca de seminari i unes breus indicacions bibliogràfiques. L'obra acaba amb una bibliografia general i unes excel·lents taules cronològiques. És de doldre que, a causa possiblement de raons editorials — l'òbreta té a penes 80 pàgines — l'autor no hagi pogut desenvolupar més alguns temes; penso especialment en les consideracions sobre el *voseo* (x), la *geada* (xi), la qüestió de la continuïtat romànica, tan discutida, entre Miño i Mondego (§ 12.1), la datació del fragment català del *Forum Iudicum* (x) i en part en la crítica a les teories de Menéndez Pidal (ix, § 7).

El basc mereixia un capítol sencer i no només algunes al·lusions de passada. Calia destacar, si més no, fets tan importants com l'extensió del basc a l'alta Edat mitjana, separant el romànic peninsular en dos grups, la persistència de parlars bascos aïllats al Pirineu català en època romànica i el paper de poblacions basques en curs de romanització en l'evolució del mateix romanç.

Quant al gallego-portuguès, sorprèn la manca de suggeriments per a treballs de seminari de tema gallec. La comparació entre català, castellà i portuguès al § 6.2, és lleugerament faHaç. Les tendències centrífugues del portuguès enfront el castellà desapareixerien si en comptes d'adduir exemples centrals i meridionals, l'autor hagués presentat exemples dels parlars del nord, del gallec. No són bizantinismes. Tanmateix no trobo lícit de parlar del gallego-portuguès com d'una unitat i prescindir del gallec tan bon punt ja no convé per a una explicació determinada.

Els exemples de lèxic presentats com a típics cal entendre'ls, imagino, *cum grano*

salis. En tot cas, ni *galacho*, *paniquesa* o (*en*)*ta* són mots exclusius de l'aragonès (§ 9.15), ni *gripau* del rossellonès, ni *faratxo* i *foia* del valencià, o *moixó* del lleidatà (§ 8.5), entre altres. Cal corregir la pronunciació *gǧ* per al grup *-tg-* en català (§ 8.4). La definició de mossàrab a § 5.3, és segurament un lapsus (cf. la definició correcta al § 5.6).

Alguns punts pateixen d'una diferenciació poc clara entre llengua literària i col·loquial, així en parlar de *vostè* (§ 8.10), de *llur* i *seu* (§ 8.11), dels demostratius en català (§ 8.12), del perfet perifràstic català (§§ 8.15, 10.14) i dels pronoms personals en castellà (§ 10.12).

Quant a l'aragonès, l'autor considera pràcticament només la fase medieval, sense justificar suficientment aquesta limitació (§ 9.1). Els motius adduïts —l'aragonès modern estaria mancat d'un mínim d'importància cultural— són insostenibles. El text recollit, de Juan Fernández de Heredia, és interessant per a observar la pervivència de l'aragonès sota el castellà, però resulta molt poc adequat com a presentació de l'aragonès. Ací calia descriure els dialectes actuals i presentar textos moderns, literaris o populars, que no manquen pas. La bibliografia és insuficient. L'autor destaca en el lèxic una certa unitat entre el gallego-portuguès, el lleonès, el castellà i l'aragonès enfront del català, la solució del qual coincideix amb l'occità. Tanmateix, els mots presentats són molt pocs i, a més, cal observar que *minchar*, *matin* i *estiu* no són pas desconeguts de l'aragonès, al costat de *comer*, *mañana* i *verano* que l'autor menciona.

Artur QUINTANA I FONT

GERHARD RÖHLES: *Manual de Filología Española*. Guía bibliográfica, crítica y metódica. Bogotá, 1957. 377 pàgs. («Publicaciones del Instituto Caro y Cuervo».)

Cal remarcar, de primer, la gran utilitat d'aquest manual, que comprèn l'estudi bibliogràfic de les tres grans llengües hispàniques. Potser hauria estat millor el títol *Manual de Lingüística Hispànica*, sobretot si alguns capítols, com els d'estilística i mètrica, n'haguessin estat exclosos.

Malgrat l'excel·lent disposició de bona part del material estudiat, l'obra manca, en certs aspectes, de simetria, bé que comprenem el punt de vista pràctic a què respon. Per exemple, en la primera part, dedicada a la filologia espanyola, no ens sembla encertat de tractar, dins el mateix capítol, de la història de la llengua i de les gramàtiques conjuntament, puix que l'autor no es refereix pas solament a les gramàtiques històriques. És més, creiem que les gramàtiques haurien d'estar separades segons els diferents tipus. Ultra això, ens sembla un error d'incloure el galleg dins aquesta primera part. Els estudis de caràcter funcional o estructural, com la *Gramàtica estructural* d'E. Alarcos, haurien d'ésser presentats amb més detall. Això fa que obres tan diferents com *Estudios de fonología española* de T. Navarro Tomás i la *Fonología española* d'E. Alarcos no es distingeixin suficientment.

En la segona part, dedicada a la filologia catalana, trobem una distribució més adequada dels capítols, potser a causa de la seva brevetat. Amb tot, tal com remarca l'autor alguna vegada, part dels estudis sobre fonètica són inclosos en les gramàtiques històriques, de les quals hom parla en el capítol anterior. Reconeixem, això no obstant, l'atenció i interès que l'autor dedica a la nostra filologia.

En la tercera part, que tracta de la filologia portuguesa, ben orientada en general, trobem, però, capítols com el de *Manuales de enseñanza* que, amb més motiu, podria figurar en la primera amb referència al castellà.